

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-1-89-32>

УДК 159.9.

Калька Н.М., Козира П.В., Гапчич К.В.
Львівський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ ОСІБ З ТАТУЮВАННЯМИ

Анотація. У науковій статті висвітлено психологічний профіль осіб з татуюваннями, а саме їхню ціннісно-смыслову, мотиваційну, емоційну та соціальні сфери. Аналіз татуювань, а саме розміру, кольорової гами, символів, написів дозволяє визначити увесь спектр специфічних особистісних якостей та спрямованості індивіда, відобразити його внутрішню психічну реальність. Презентація внутрішнього світу особистістю через татуювання зменшує емоційну напругу, підвищує самооцінку, власну самоцінність і сприяє усвідомленню власної ідентичності. нанесення татуювання дає змогу зафіксувати на тілі значимі події і переживання, «висловити» особистісні переживання та транслювати внутріособистісні сенси. За результатами емпіричного дослідження доведено, що наявність татуювань та потреби у його нанесенні пов'язано з такими психологічними особливостями, як внутрішнє бунтарство, захист, особиста ідентифікація, закарбовування спогадів і бажання жити в минулому, позбавлення від комплексів, спосіб позбавлення від болю морального через біль фізичний, домінування над власним тілом, сепарація та стигматизація.

Ключові слова: татуювання, мотивація, емоційна спрямованість, ціннісні орієнтації, ціннісно-смыслова сфера.

Kalka Nataliya, Kozyra Petro, Hapchych Karolina
Lviv State University of Internal Affairs

PECULIARITIES OF THE PSYCHOLOGICAL PROFILE OF PERSONS WITH TATTOOS

Summary. The scientific article covers the psychological profile of people with tattoos, their value, motivational, emotional and social spheres. Analysis of tattoos, size, color, symbols, inscriptions allows to determine the full range of specific personal qualities and orientation of the individual, to reflect his inner mental reality. The presentation of the inner world by a person through tattoos reduces emotional tension, increases self-esteem, self-worth and promotes awareness of one's identity. tattoo makes it possible to record significant events and experiences on the body, "express" personal experiences and broadcast intrapersonal meanings. An empirical research has shown that the presence of tattoos and the need for it is associated with such psychological features as internal rebellion, protection, personal identification, engraving of memories and desire to live in the past, getting rid of complexes, how to get rid of moral pain through pain physical, domination over one's own body, separation and stigmatization. The results of the questionnaire, interview and psychodiagnostic methods prove that tattooing allows you to capture significant events and experiences on the body, "express" personal experiences and broadcast intrapersonal meanings. Women's and men's tattoos have significant differences in the manner of images and expression of certain personal characteristics, as they are sometimes more related to the emotional sphere, and men's – with the value-semantic sphere and the desire to assert themselves. The study made it possible to identify the existing qualities in people with tattoos, namely: in the field of self-awareness, the emphasis on self-worth and physical "I", self-esteem; in the emotional-volitional sphere (the desire for self-control, aesthetic, altruistic, practical and gnostic orientation), in the value sphere (focus on personal values and meanings; in the motivational sphere (the desire to achieve results, risk, efficiency, etc.).

Keywords: tattoos, motivation, emotional orientation, value orientations, value sphere.

Постановка проблеми. На сьогодні татуювання вийшло за рамки стереотипного уявлення про привілеї його для архаїчної та маргінальної особи, і навпаки, стає способом вираження індивідуальності, презентації власного «Я», певного «повідомлення» собі та іншим за допомогою, символіки, кольорів, зображень нанесених на тіло.

Завдяки татуюванню особистість певним чином формує соціальну позицію стосовно власної індивідуальності, оскільки певні символи чи малюнки змінюють ставлення до неї зі сторони соціуму. Завдяки татуюванню людина реалізовує свої бажання підкреслити приналежність до певної групи, зберігаючи при цьому унікальність, фіксує особистісні переживання та в такий спосіб транслює власну картину світу.

Привабливість та значимість татуювання для людини полягає в тому, що воно дає змогу підтвердити власну неповторність і дає можливість заявити про індивідуальність. Кожне татуювання привертає до себе увагу, і звичайно, до тіла його власника.

Татуювання за своєю природою є сповіданням тілесності, засобами яких особистість демонструє культ свого тіла сприймає тату, як концентрацію власної особистості, адже тілу татуювання надає самобутності і неповторності.

Кожне татуювання (особливо перше) дає змогу особистості дати відповіді на власні значущі запитання «Хто Я?», «Яким я хочу бути?», «Що для мене важливе у житті?», «Хто для мене цінний та важливий?», тобто у символічний спосіб, через малюнок на тілі, усвідомити внутрішні сенси.

Також татуювання – це акт, флуктуація вільної волі. Людина вдається до такої демонстрації, як свобода власної волі, коли відчувається серйозний психологічний дискомфорт і намагання довести собі і оточенню, що є господарем власного життя, проте іноді така втеча в зовнішнє, тілесне – є ознакою духовної слабкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. виступили наукові розробки, що пов'язані із трактуванням ідентичності та самовираженням особистості засобами татуювання (В. Барановський, Л. Бенаус, А. Гель, М. Меднікова,

С. Степанов), а також трактуванням татуювань у наукових доробках В. Бурика, Ю. Дубягіна, А. Капітанського, І. Якимика, проте вони значною мірою стосуються дослідження татуювань у кримінальному світі.

У традиційних суспільствах феномен татування протягом наділений статусно-ієрархічна і ініціативними функціями. Найчастіше такими візерунками покривали більшу частину або навіть всю поверхню тіла, що вважалося необхідним в магічних ритуалах [3].

Звертаючись до традицій європейської культури татування С.С. Степанов стверджує, що татування в Європі почалося майже через 100 років після появи «Розмальованого принца» [6].

На думку В.А. Барановського, важливим кроком на шляху розвитку мистецтва татування стало християнство і мусульманство. Не дивлячись на те, що обидві релігії дуже негативно ставилися до татування, сталося так, що паломники саме цих релігій посприяли розвитку цього мистецтва [2].

М. Меднікова у своїх дослідженнях акцентує на історичному аспекті татування, не торкаючись психологічних передумов та причин його нанесення окремою особистістю і психологічних характеристик такої особистості [4].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Чимало наукових досліджень фокусують свою увагу на мотивації, причинах та статево-гендерних особливостях нанесення тату, проте не існує узагальненої характеристики щодо особистісного профілю осіб, які наносять малюнок на тіло. Якщо такі особливості й описані, то вони стосуються аналізу татування та психотипу особистостей представників кримінального світу або ж тих, хто перебувають у місцях позбавлення волі.

Мета статті. На основі теоретико-емпіричного дослідження з'ясувати психологічні характеристики осіб з татуваннями.

Виклад основного матеріалу. З метою вивчення особливостей особистості з татуваннями було досліджено 30 осіб віком від 19 до 55 років чоловічої та жіночої статі. Також було використано такі методи дослідження: анкетування (для осіб з тату і тату-майстрів), бесіда, методика вивчення ціннісних орієнтацій М. Рокіча, опитувальник емоційної спрямованості Б. Додонова).

Усі досліджувані жителі м. Львова, котрі мають татування (100%). Більша частина досліджуваних була віком від 19 до 21 року, менша – віком 22-55 років.

Серед досліджуваних були особи чоловічої статі (28%) та жіночої статі (72%), студенти (25%) та особи, котрі працюють (75%).

Дослідження проводилося у період з 28 жовтня по 5 грудня 2020 р. за допомогою соціальних мереж.

Слід зазначити, що жінки охочіше брали участь у досліджуванні, змогли дати чіткі відповіді на поставлені питання у анкеті. Також більша частина досліджуваних працюючі особи, при цьому їхня вікова категорія – молодого віку. У більшості досліджуваних наявне більше, ніж одне татування (таблиця 1).

За результатами детального аналізу татувань у досліджуваних осіб у більшості осіб переважали орнаменти (48%) та квіти (42%), оскільки переважно досліджуваними були особи жіночої статі.

Таблиця 1

Характеристики вибірки емпіричного дослідження

		Кількість осіб	Відсоток
Тату (100%)	Наявне	30	100%
Вік:	19-21 рік	21	70%
	22-35 років	8	27%
	Старше 35 р.	1	3%
Стать:	чоловік	6	28%
	жінка	24	72%
Вид зайнятості:	студенти	5	17%
	працюючі	25	83%

Серед орнаментів переважали графічні малюнки (ієрогліфи, зображення геометричних форм, портрети, мінімалістичні та особисті ескізи татувань, цитати), а також частина візерунків природного характеру (квіти, переплетені лози троянд з шипами, листочки, метелики, ластівки).

Розташування татування переважало у ділянках верхніх кінцівок (48%), серед опитаних 15% осіб були носіями кольорових татувань, 66% – чорно-білих татувань, місця татувань були різноманітними, хоча варто зауважити переважання розміщення тату на руках та на ногах.

Детальний аналіз місць розміщення татувань розміщено у таблиці 2.

Таблиця 2

Особливості татувань у досліджуваних осіб

		Кількість осіб	Відсоток
Тату :	Квіти	14	42%
	Орнамент	16	48%
	Кольорова	5	15%
	Чорно-біла	22	66%
	Чорна + кольорова	3	9%
	Руки	16	48%
	Нога /шия	1	3,2
	Руки /ноги	6	18%
	Шия	1	3,2
	Шия / руки / спина	1	3,2
	Обличчя / шия	2	6%
	Сідниці	2	6%
	Шия / ноги	1	3,2
	Сідниці / ноги	1	3,2

Аналізуючи відповіді на запитання з'ясовано, що мотиваційна сфера досліджуваних пов'язана із вибором татування. Це майбутнє програмування свого життя, мотивація та закріплення значущих подій на своєму тілі, як спосіб фіксації важливої інформації. Як правило, такі татування відображають емоційно забарвлені, як позитивні, так і негативні події, пов'язані із втратами, закоханістю, здобутками чи перемогами (рис. 1).

Варто відзначити суттєву відмінність «жіночих» та «чоловічих» татувань. Якщо в жіночих

Рис. 1. Тату, пов'язані із емоційно значимими подіями

Рис. 2. «Жіночі» татування

Рис. 3. «Чоловічі» татування

татуваннях найчастіше зустрічаються вищезгадані символи квітів, птахів, метеликів, які підтверджують жіночність, емоційність, чуттєвість, переживання. Зазвичай, такими зображення дівчата намагаються акцентувати увагу на певних частинах тіла, підкреслюючи їх, проте варто зазначити, що такі зображення однозначно характеризуються естетикою, витонченістю та емоційним наповненням (рис. 2).

На протигагу жіночим чоловічі татування характеризуються більшим розміром, площею нанесення та певною агресивністю та викликом, а також значною серйозністю і змістовністю зображення (рис. 3).

Щодо результатів відповідей стосовно мотивації нанесення тату, то більшість досліджуваних сприймають татування як прикрашання власного тіла, що робить їх привабливішими, привертає увагу інших та здатне впливати на позитивне сприймання фізичного «Я». Також де-

які з респондентів слідували пораді друзів або ж намагалися зробити власне тіло «календарем важливих подій» (рис. 4).

Щодо смислового наповнення татування, то у половини респондентів воно чітко вказує на внутріособистісні переживання і є проекцією психічних станів та загалом картини світу особистості. Можна зробити висновок, що малюнок (и) на тілі – це калейдоскоп внутріособистісних переживань особи незалежно від віку чи статі (рис. 5).

За результатами відповідей досліджуваних помітно, що усі татування актуальні, важливі та наповнені сенсом. Вони нагадують та акцентують про важливі та ключові моменти життя та особистісні усвідомлення пов'язані з переживаннями стосовно подій та близьких людей (рис. 6).

Практично кожен респондент відповів, що не хотів би виводити татування, а навпаки – планують ще нанести на тіло.

Рис. 4. Результати відповідей на запитання «Що Вас мотивувало зробити тату?»

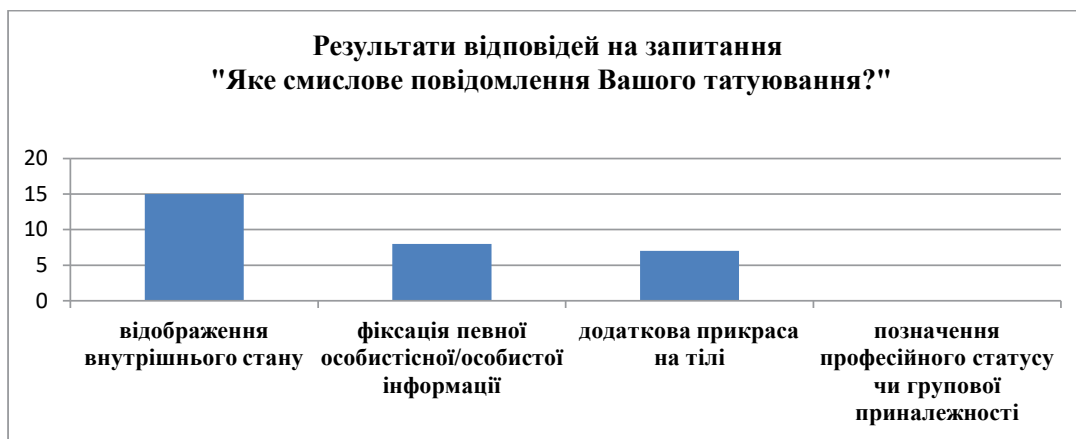

Рис. 5. Результати відповідей на запитання «Яке смислове повідомлення Вашого татуювання?»

Рис. 6. Результати відповідей на запитання «Що найбільше подобається у татуюванні?»

Результати аналізу відповідей тату-майстрів під час проведеної бесіди з ними засвідчують, що у чоловіків більш серйозний підхід до змісту татуювання, а жінки більше переживають за його естетичний вигляд і сприймають зазвичай як аксесуар, що повинен привертати увагу або ж підкреслювати красу. Кожне із нанесених татуювання завжди впливає на позитивний настрій особи, навіть якщо його нанесення пов'язано із білью.

Як зазначають тату-майстри після того, як особи стають власниками омріяного тату вони стають задоволеними, впевненими і яскраво пе-

реживають почуття власної значущості та унікальності, що відображається, як через вербальні, так і невербальні реакції та висловлювання.

За результатами проведеної методики на визначення домінуючої спрямованості визначено переважання альтруїстичної спрямованості, що має найвищий показник (ES=7,5) (рис. 2, 5). Це свідчить про яскраво виражену потребу досліджуваних віддавати, взаємодіяти та допомагати іншим, а тобто це говорить про спрямованість на інших осіб, та готовність безкорисливо проявляти добро та щедрість (рис. 7).

Рис. 7. Показники емоційної спрямованості

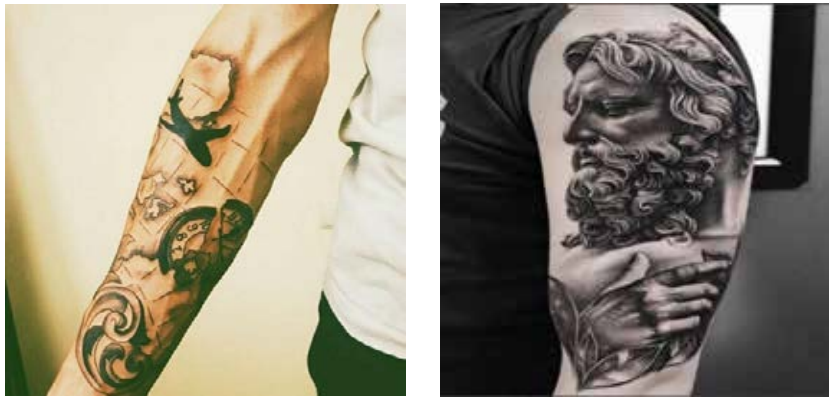

Рис. 8. Татуювання осіб з домінуючою альтруїстичною спрямованістю

Проте, потрібно відмітити, що надто сильна вираженість даної спрямованості, також може свідчити і про альтруїстичний егоїзм, який виражається у ставленні до себе як до найвищої цінності, а в даному випадку і татуювання осіб, дещо провокують розвиток альтруїзм-егоїзму як любові до себе через тіло (рис. 8). Така уважність та ретельність до власної персони може свідчити і про любов до себе і глибину внутрішнього світу.

Основні позиції після альтруїстичної спрямованості займає практична ($ES=6,5$), естетична ($ES=5,9$) та гностична ($ES=5,5$).

Особи з практичною спрямованістю отримують задоволення від своєї роботи, їхня діяльність спільна та перспективна. Татуювання у таких осіб легкі та невимушені, цікаві і творчі.

Домінування естетичної спрямованості у осіб з татуюваннями швидше за все пов'язане із таким способом психологічного захисту та бажанням пережити усе навколишнє ідеалізовано. Тому татуювання на тілі у таких осіб є способом самовираження та ідеалізації свого тіла, доведення своєї зовнішності до неперевершеності та довершеного вигляду. Також варто сказати, про незакритий гештальт у естетичній спрямованості татуюваних особистостей, як постійну потребу самовиязитись. У татуюваних людей з естетичною спрямо-

ваністю, к правило, є більше, ніж одне татуювання («мені ще мало татуювань», «я хочу нести своїм тілом максимум інформації про себе»).

Щодо гностичної спрямованості, вона, як правило, домінує в осіб, що прагнуть нових знань, досвіду чогось нового і невідомого. Саме ця емоція мотивує людину спробувати прикрасити своє тіло татуюванням та отримати новий досвід, насолодитися процесом пошуку і переживання нового та незвіданого. Тому в таких осіб нанесення тату на тіло – це вже мотиваційний сигнал, що керує людиною до того моменту, поки вона не переконається і не спробує його. Як правило, такі особи мають небагато татуювань або навіть одне, зробивши яке вони повністю задовольняють свій інтерес до невідомого.

Висновки і пропозиції. За результатами проведеного анкетування, бесіди та застосування психодіагностичних методик з'ясовано що нанесення татуювання дає змогу зафіксувати на тілі значимі події і переживання, «висловити» особистісні переживання та транслювати внутрішні особистісні сенси.

Жіночі та чоловічі татуювання мають суттєві відмінності у манері зображень та вираженні певних особистісних характеристик, оскільки іноді пов'язані більш з емоційною сферою, а чоловічі – з ціннісно-смісловною сферою та бажанням самоствердитися.

Щодо емоційної спрямованості осіб з татуваннями, то переважаючою є альтруїстична, практична, естетична та гностична. Ці спрямованості цілком відображають внутрішні установки та пов'язані із ними малюнки на тілі, їхню кількість та зміст зображеного.

Загалом, проведене дослідження дало змогу виявити сформовані якості у осіб з тату у різним

особистісних сферах, а саме: у сфері самосвідомості акцент на самоцінність та фізичне «Я», самоповагу; у емоційно-вольовій сфері (прагнення до самоконтролю, естетична, альтруїстична, практична та гностична спрямованості), у ціннісно-смісловій сфері (спрямованість на особистісні цінності та сенси; у мотиваційній (прагнення досягти результату, ризиковість, ефективність тощо).

Список літератури:

1. Артюхіна Н.В. Феномен татування як засіб самовизначення та самопрезентації особистості в юнацькому віці. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічна*. 2016. Випуск 5. С. 17–22.
2. Барановский В.А. Искусство татуировки. Москва : Славянский дом книги, 2002. 320 с.
3. Бобринская Е.А. Футуристический «грим». *Вестник истории, литературы, искусства*. Москва : Собрание; Наука, 2005. С. 88–99.
4. Медникова М.Б. Неизгладимые знаки: Татуировка как исторический источник. URL: <https://kartaslov.ru>
5. Психология татуировки. URL: <http://tattoorussia.ru/psihologiya-tatuirovki/>
6. Степанов С.С. Язык внешности. Москва : Эксмо, 2004. 160 с.

References:

1. Artiukhina N.V. (2016) Fenomen tatuiuvannia yak zasib samovyznachennia ta samoprezentatsii osobystosti v yunatskomu vitsi [The phenomenon of tattooing as a means of self-determination and self-presentation of the individual in adolescence]. *Scientific Bulletin of Kherson State University*, vol. 5, pp. 17–22. (in Ukrainian)
2. Baranovskij V.A. (2002) Iskustvo tatuirovki [Tattoo art]. Moscow: Slavyanskij dom knigi. (in Russian)
3. Bobrinskaya E.A. (2005) Futuristicheskij «grim» [Futuristic makeup]. *Vestnik istorii, literatury, iskusstva* [Bulletin of History, Literature, Art]. Moscow: Sобрание; Nauka, p. 88–99. (in Russian)
4. Mednikova M.B. Neizgladimye znaki: Tatuirovka kak istoricheskij istochnik [Indelible Marks: Tattoo as a Historical Source]. Available at: <https://kartaslov.ru>
5. Psihologiya tatuirovki [Tattoo psychology]. Available at: <http://tattoorussia.ru/psihologiya-tatuirovki/>
6. Stepanov S.S. (2004) Yazyk vneshnosti [Language of appearance]. Moscow: Eksmo, 160 p. (in Russian)